

บทที่ 4

จักรวรรดิอังกฤษและลัทธิชาตินิยมในอินเดีย

หัวข้อเรื่อง

1. อังกฤษปฏิรูปอินเดีย
2. การฟื้นฟูอารยธรรมฮินดู
3. การฟื้นฟูอารยธรรมอิสลาม
4. ผู้ให้กำเนิดลัทธิชาตินิยมในอินเดีย
5. นักชาตินิยมอินเดีย

สาระสำคัญ

1. การปฏิรูปสิ่งต่าง ๆ ในอินเดียหลังกบฏซีปอย
2. การฟื้นฟูอารยธรรมของฮินดูและมุสลิม
3. เกิดลัทธิชาตินิยมในอินเดีย อันเป็นเหตุให้ได้รับเอกราช

วัตถุประสงค์

1. เพื่อให้ทราบถึงวิธีการปฏิรูปการศึกษา กฎหมาย สาธารณูปโภค อุตสาหกรรม และพานิชยกรรม
2. เพื่อให้ทราบถึงการฟื้นฟูอารยธรรมทั้งที่เป็นฮินดูและมุสลิม
3. เพื่อให้ทราบถึงลัทธิชาตินิยม รวมทั้งแนวคิดของนักชาตินิยมต่าง ๆ อันเป็นเหตุให้ได้รับเอกราช

อังกฤษปฏิรูปอินเดีย⁴⁰

ดังกล่าวมาแล้วว่า กฎที่ปอยเป็นกฎหมายที่พยายามจะขับไล่ผู้ปกครองชาวอังกฤษออกไปจากอินเดีย และเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการแบ่งแยกทางสังคม ระหว่างชาวอังกฤษผู้ปกครอง กับชาวอินเดียที่ถูกปกครองอย่างมาก เจ้าหน้าที่ของรัฐบาล นักธุรกิจ และเจ้าของไร่ขนาดใหญ่ (ชาวมินฮาร์) ต่างพากันกลัวว่าจะเกิดความรุนแรงขึ้นอีก รัฐบาลหลังกฎก็ดำเนินนโยบายแบบถอยหลังไปไกลกว่ารัฐบาลก่อนการกบฏ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวชาวอินเดียต่างฝังใจเชื่อว่า เป็นการแก้เผ็ดที่โหดร้ายทารุณต่อชาวอินเดีย และก่อนที่ชาวอินเดียจะเกลียดชังเชื้อชาติชาวอังกฤษมากยิ่งขึ้นโดยลำดับนั้น ลอร์ดแคนนิง ก็ได้พยายามสร้างความเข้าใจอันดีกับชาวอินเดียอย่างสุดความสามารถ แต่ก็ไร้ผล อย่างไรก็ตามที่อังกฤษก็ได้ปกครองอินเดียแบบบิดาปกครองบุตร กล่าวคือ อังกฤษได้ปฏิรูปสิ่งต่าง ๆ ในอินเดีย ดังนี้

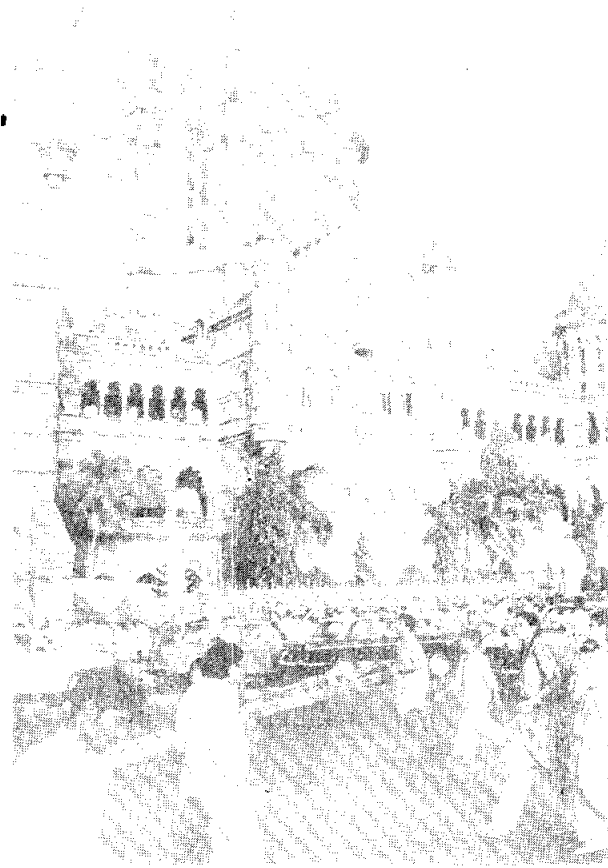
1. **ด้านการศึกษา** อังกฤษได้จัดให้มีการศึกษาอย่างดีแก่ชาวอินเดีย โดยจัดให้มีการเรียน การสอน และการสอบแบบอังกฤษ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษา จนถึงมหาวิทยาลัย

2. **ด้านกฎหมาย** อังกฤษได้ปฏิรูปกฎหมายโดยเน้นความยุติธรรมให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เช่น ในปี ค.ศ. 1862 อังกฤษได้ออกกฎหมายอาญาฉบับหนึ่ง เพื่อแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ในท้องถิ่น นักกฎหมายชาวอังกฤษและอินเดียได้ร่วมมือกันวางรูปแบบกฎหมาย ให้เหมาะสมกับท้องถิ่น โดยผสมผสานลักษณะวิธีปฏิบัติแบบยุโรปและอินเดียเข้าด้วยกัน เมื่อประกาศใช้กฎหมายฉบับนี้แล้ว ผลปรากฏว่าเป็นที่น่าพอใจ กล่าวคือในเขตที่มีการปกครองขึ้นตรงต่ออังกฤษโดยตรงนั้น กฎหมายมีประสิทธิภาพมาก อย่างไรก็ตามข้อที่น่าสังเกตในเรื่องการพัฒนาด้านการยุติธรรมตามแบบของอังกฤษนั้น ก็มีข้อคืออยู่มากเช่น พระราชบัญญัติ 1883 หรือที่เรียกกันว่า Ilbert Bill ซึ่งตามพระราชบัญญัตินี้ ชาวอังกฤษจะถูกสอบสวนโดยไม่มีทางเลือกที่รักมักที่ชัง โดยผู้พิพากษาชาวอินเดียหรือชาวอังกฤษ ต่อมาชาวอังกฤษจึงก่อ

⁴⁰ เรียบเรียงจากหนังสือ "อารยธรรมตะวันออก" ของ ผศ.ประภัสสร บุญประเสริฐ หน้า 428-429, 432-438 และ 443-452

กวนความสงบ ตอบโต้มาตรการดังกล่าวนี้ ซึ่งมีผลทำให้ชาวอินเดียระดับผู้นำได้เลียนแบบบ้าง
ในสมัยต่อมา

3. **ด้านสาธารณูปโภค** นอกจากความก้าวหน้าทางด้านการศึกษา และการศาล
แล้ว ก็ยังมีงานสร้างสาธารณูปโภคต่าง ๆ เช่นการตัดถนน การสร้างทางรถไฟ การชลประทาน

สถานีรถไฟยอบเบย์

ฯลฯ ในช่วงระยะเวลาเพียง 2-3 ปี
เท่านั้นก็มีการตัดถนนหลวงเชื่อมต่อกัน
เป็นร่างแหทั่วประเทศ ซึ่งส่วนใหญ่ก็สนองความต้องการทางด้านยุทธศาสตร์
ในขณะเดียวกันถนนหลวง ก็ได้ใช้ประโยชน์ในการนำสินค้าตะวันตก
เข้าไปถึงชนบทกว้างขวางมากขึ้น ซึ่งไม่เคยเป็นเช่นนี้มาก่อน สิ่ง
ที่พัฒนาได้รวดเร็วที่สุดคือการวางรางรถไฟเป็นร่างแห เช่น

- ค.ศ. 1857 รถไฟมีระยะทางยาวเพียง 200 ไมล์

- ค.ศ. 1869 เพิ่มขึ้นเป็น 4,000 ไมล์

- ค.ศ. 1900 เพิ่มขึ้นเป็น 25,000 ไมล์

- ค.ศ. 1905 เพิ่มขึ้นเป็น 33,000 ไมล์⁴¹

⁴¹ ปัจจุบันอินเดียมีทางรถไฟยาวประมาณ 86,000 กิโลเมตร มีรถไฟวิ่งทุกวัน ๆ ละ 11,000 ขบวน

นับตั้งแต่รัฐบาลวางโครงการสร้างทางรถไฟเพื่อยุทธศาสตร์ และได้มอบงานก่อสร้างให้แก่บริษัทเอกชนแล้ว ทำให้สามารถสร้างประเทศให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งไม่เคยเป็นเช่นนั้นมาก่อน ถนนหลวงและทางรถไฟได้ช่วยให้ชาวอินเดียที่มีความรู้ทางภาษาอังกฤษเป็นอย่างดี ได้ติดต่อท่องเที่ยวเพื่อพบปะแลกเปลี่ยนแนวความคิดกันและกันอย่างกว้างขวาง และเส้นทางคมนาคมนี้เองช่วยทำให้เกิดความรู้สึกที่จะรวมชาติขึ้นในขณะเดียวกัน ชาวอินเดียที่ยากจนก็สามารถนั่งรถไฟชั้น 3 ได้อย่างมีความสุข ซึ่งต้องทนต่อการปะปนระหว่างวรรณะบ้าง ชาวอินเดียเหล่านี้มีโอกาสได้นั่งรถไฟไปประกอบพิธีทางศาสนา หรือไปแสวงโชคลาภนอกหมู่บ้านอันเป็นถิ่นกำเนิดของตน กล่าวสั้น ๆ ก็คือการพัฒนาทางด้านคมนาคม ทำให้ชาวอินเดียได้มีโอกาสเดินทางไปมา แม้ว่าจะเป็นที่น่าสังเกตว่าความเฉื่อยชา ความยากจน และความหวาดกลัวต่อสิ่งที่ไม่รู้จักจะเข้าครอบงำจิตใจชาวอินเดียอยู่ก็ตาม แต่เมื่อมีการคมนาคมที่สะดวก สิ่งเหล่านั้นก็ได้หายไปจากจิตใจชาวอินเดีย

นักเขียนชาวอินเดียหลายคน ได้ประณามรัฐบาลอังกฤษที่เป็นผู้ทำลายอุตสาหกรรมพื้นเมืองที่ทำด้วยมือ โดยไม่สามารถคุ้มครองสินค้าพื้นเมืองให้แข่งขันกับสินค้าที่ผลิตด้วยเครื่องจักรได้ คำกล่าวนั้นเป็นความจริงสำหรับบริเวณนอกเขตเบงกอลและบริเวณรอบ ๆ บอมเบย์และมัทราส ส่วนใหญ่ก็เป็นสมัยหลังปี 1858 ซึ่งขณะนั้นได้มีถนนหนทางทั่วถึงแล้ว แต่การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ให้ผลเป็น 2 ประการ กล่าวคือ ประการแรกเป็นผลทางลบ คือการที่อุตสาหกรรมที่ทำด้วยมือถูกทำลายอย่างหนัก ทั้งนี้เพราะสินค้าที่มาจากโรงงานนั้น มีราคาถูก และสามารถตีตลาดได้ ยิ่งกว่านั้นถนนและทางรถไฟก็ยิ่งเปิดโอกาสให้อุตสาหกรรมอังกฤษเข้าถึงอินเดียแทบทุกเมือง ส่วนผลในทางบวกคือ การเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ช่วยตลาดให้ชาวอินเดีย โดยมีการส่งเสริมให้เพิ่มผลผลิตของพืชผลมากขึ้น จนทำให้กสิกรทั่วประเทศล้มตาอ้าปากได้พอประมาณ

4. **ด้านอุตสาหกรรม** ใน ค.ศ. 1880 อินเดียมีโรงงานทอผ้าฝ้าย 58 โรง และโรงงานทอปอกระเจา 22 โรง ซึ่งเป็นเพียงเริ่มต้นเท่านั้น ในปี 1905 อินเดียมีโรงงาน

ทอผ้าฝ้าย 232 โรง และโรงงานทอปอกระเจาเพิ่มขึ้นเป็น 44 โรง ซึ่งก็เป็นที่แน่นอนว่า เงินทุนในการดำเนินกิจการต่าง ๆ ต้องมาจากนายทุนต่างชาติ ทั้งนี้เพราะพวกพ่อค้าชาว อินเดียเอง เป็นชนชั้นหัวแบบอนุรักษ์นิยมมากจนเกินไป อย่างไรก็ตาม ผู้ประกอบกิจการโรงงานชาวอินเดียก็มีบทบาทสำคัญในอุตสาหกรรมผ้าฝ้าย และตระกูล ปาร์ซี ตาตา (Parsee Tata) เป็นตระกูลที่มีชื่อเสียง ในฐานะเป็นผู้บุกเบิกในการผลิตเหล็กและเหล็กกล้าของ อินเดีย

5. **ด้านพาณิชย์กรรม** การพัฒนาเศรษฐกิจอีกประการหนึ่ง คือการพาณิชย์กรรมซึ่ง เจริญขึ้นอย่างรวดเร็ว ในปี ค.ศ. 1834 อินเดียได้รับเงินจากการส่งสินค้าออกเพียง 8 ล้าน ปอนด์ นำสินค้าเข้า 4.5 ล้านปอนด์ แต่ในปี 1870 ตัวเลขการส่งออกและนำเข้าสินค้าต่าง ๆ เปลี่ยนแปลงไปมาก กล่าวคืออินเดียส่งสินค้าออกคิดเป็นเงิน 53 ล้านปอนด์ นำสินค้าเข้า เพียง 33.5 ล้านปอนด์เท่านั้น ในปี 1905 อินเดียส่งสินค้าออกคิดเป็น 100 ล้านปอนด์ ส่ง สินค้าเข้าประเทศเป็นเงิน 70 ล้านปอนด์ แม้ว่าอินเดียจะได้เปรียบดุลย์การส่งออกมากกว่า การนำเข้า แต่ค่าโสหุ้ยค่าเงินบอานูก็ทำให้การค้าสมดุลย์กัน

นอกจากนี้ การปฏิบัติทุกประการของอังกฤษ ไม่ว่าจะเป็นในด้านการพัฒนา การ คมนาคมก็ดี หรือการให้ชาวอินเดียศึกษาภาษาอังกฤษก็ดี ช่วยทำให้ความรู้สึกที่จะรวมชาติ เจริญเติบโตขึ้น ทั้งนี้เพราะช่วยให้ผ่านอุปสรรคทางภูมิศาสตร์ ทางภาษา ทางเชื้อชาติ และ แม้แต่ทางวรรณะต่าง ๆ การศึกษาแบบอังกฤษที่ได้ให้แนวความคิดเป็นอิสระ ซึ่งในระยะต่อมา ก็กลายเป็นคาบสองคมประหัตประหารชาวอังกฤษ การฟื้นฟูทางภูมิปัญญาซึ่งมีแรงดลใจมาจาก แนวความคิดของต่างชาติ ทำให้มีปฏิกริยาตอบโต้ เริ่มแรกก็มีการคัดค้านกันอย่างเต็มที่ แต่ ต่อมาก็มีการประนีประนอมกัน ในที่สุดก็ยอมรับแนวความคิดแบบตะวันตกเกือบทั้งหมด

กำเนิดคัมภีร์รูปสังคัมอินเดีย

ในครั้งแรกของคริสต์ศตวรรษที่ 19 มีชาวอินเดียไม่มากนักที่ยอมรับเอาอารยธรรม ตะวันตกโดยไม่เลือกเฟ้น ซึ่งโดยส่วนใหญ่ก็เป็นพวกหัวโบราณ ขณะเดียวกันก็ไม่มีชาวอินเดีย

สนใจในคำสอนของศาสนาฮินดูมากนัก การปฏิเสธรายธรรมตะวันตกอย่างสิ้นเชิงนั้น เริ่มต้นด้วยพราหมณ์ที่เป็นพวกอนุรักษนิยม ซึ่งทำให้อังกฤษผู้ปกครอง และมีชนนารีรู้สึกตกใจ พราหมณ์หัวอนุรักษนิยมเหล่านี้ นำโดย ราชา राम โมहन รอย ซึ่งเป็นชาวเบงกาลี เกิดในปี

ราชา राम โมहन รอย

ค.ศ. 1772 รอยเคยทำงานอยู่กับบริษัทอังกฤษอินเดีย ตะวันออกเกือบ 10 ปี เขามีความรู้เชี่ยวชาญภาษาต่าง ๆ เช่น ภาษาอังกฤษ กรีก เปอร์เซีย ฮินดี สันสกฤต อาระบิก อูร์ดู รอยเชื่อว่าลัทธิฮินดูนั้นเป็นลัทธิที่สูงกว่าศาสนาคริสต์อยู่แล้ว จึงไม่จำเป็นต้องรับเอาอารยธรรมตะวันตกบางอย่าง เช่น รับเอาศาสนาคริสต์เข้ามาในอินเดียอีก แต่ลัทธิฮินดูควรได้รับการปรับปรุงให้ดีขึ้น ควรตัดการบูชารูปปั้นทั้งหลายออกไปเสียบ้าง ให้คงถือเฉพาะปรัชญาในคัมภีร์อุปนิษद्เป็นสำคัญ

นอกจากนี้รอยยังได้ศึกษาศาสนาคริสต์จนแตกฉาน เขาไม่เชื่อเรื่องมหัศจรรย์ต่าง ๆ เกี่ยวกับพระเยซูเจ้า แต่ยอมรับหลักคำสอนเกี่ยวกับมนุษยชาติ นอกจากนี้รอยยังเป็นผู้สนับสนุนการศึกษาแบบตะวันตก ทั้งนี้เพื่อต่อต้านประเพณีต่าง ๆ เช่น การแต่งงานระหว่างเด็กด้วยกัน เป็นต้น

ราม โมहन รอย เป็นผู้ก่อตั้งพราหม์ समाज⁴² ขึ้น ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมคำสอนที่บริสุทธิ์ของศาสนาฮินดู และเพื่อขจัดคำสอนที่เป็นอสังคยธรรมซึ่งเพิ่มเติมเข้ามาในยุคหลัง รวมทั้งความเชื่อพิธีกรรมที่มกต่าง ๆ เช่น การบูชาเทวรูป พิธีสวดตี ฯลฯ

บทบาทต่าง ๆ ของรอย ไม่สามารถจะประเมินราคาได้ มีบางพวกกล่าวว่าบทบาทที่สำคัญประการหนึ่งของท่านคือ การอุทิศตัวส่งเสริมการศึกษาภาษาอังกฤษด้วยใจจริง ขณะ

⁴²ราชา राम โมहन รอย ได้ตั้งสมาคมพราหม์ समाज ขึ้นในปี 1828 ในระยะเริ่มแรกสมาคมนี้ไม่มีบทบาทอะไรมากนัก และได้กลายเป็นศูนย์รวมทางแนวความคิดของคนอินเดีย จนมีผลส่งไปถึงการเกิดลัทธิชาตินิยมในเวลาต่อมา

เดียวกันคนอื่น ๆ ก็เห็นว่าท่านได้เน้นในการที่จะรักษาลักษณะคำสอนอันบริสุทธิ์ของศาสนาฮินดู แต่ไม่ว่าจะมองในแง่ใดก็ตาม เราก็สามารถจะสอบสวนย้อนหลังไปถึงแนวความคิดต่าง ๆ ของท่านได้โดยตรง ทั้งในแง่ทัศนคติความเห็น และในผลงานที่ปรากฏต่อสายตาประชาชน ผลงานต่าง ๆ ของท่านเหล่านี้เอง ได้ก่อให้เกิดปฏิกิริยาทางด้านการเมือง ซึ่งส่งผลออกเป็น ลัทธิชาตินิยมแบบอินเดียในเวลาต่อมา

การฟื้นฟูอารยธรรมฮินดู

เทเพทรรนถ ตะกอร์ (Debendranath Tagore) เกิดในครอบครัวเบงกาลี ที่มีชื่อเสียง ได้ฟื้นฟูสมาคมพราหมณ์สมาช ขึ้นมาหลังจากท่านได้รับการแต่งตั้งให้เป็นประธาน ในปี 1843 ตะกอร์ก็เหมือนรอย คือท่านพยายามที่จะสำรวจตรวจค้นถึงสาเหตุต่าง ๆ ที่ทำให้ชาวฮินดูหันไปนับถือศาสนาคริสต์ ทั้งยังได้แสดงให้เห็นถึงความเก่าแก่และความเป็นจริงของศาสนาฮินดูอีกด้วย ในการต่อสู้กับอิทธิพลของโรงเรียนสอนศาสนาคริสต์ ท่านได้ตั้งโรงเรียนสอนศาสนาฮินดูขึ้น ผลปรากฏว่าประชาชนที่หันไปนับถือศาสนาคริสต์มีจำนวนน้อยลง และความตั้งใจของมิชชันนารีชาวคริสต์ก็ประสบความล้มเหลวอย่างใหญ่หลวงนอกจากนี้ด้วยอาศัยความเข้าใจแจ่มแจ้ง และหลักเหตุผล ท่านตะกอร์ได้ประยุกต์คำสอนที่มีลักษณะเป็นวัถธุนิยมแบบตะวันตกกับคำสอนที่เป็นจิตนิยมแบบตะวันออกเข้าด้วยกัน เพื่อแสดงออกถึงความมีอยู่แห่งพระผู้เป็นเจ้าสูงสุด

อนึ่ง ในการที่จะทำให้สมาคมพราหมณ์สมาช เป็นที่ยอมรับของชาวฮินดูให้มากที่สุดเท่าที่จะมากได้ ตะกอร์จึงไม่เน้นในการที่จะโจมตีการบูชารูปเคารพ อย่างที่ท่านรอยเคยกระทำมา และได้ส่งเสริมคำสอนของเวทานตะอันเก่าแก่ โดยแบ่งสังฆกรรมออกเป็นหลายระดับ ท่าทีที่เป็นกลางของท่านตะกอร์นี้ ได้สะท้อนให้เห็นถึงแนวความคิดที่ขัดแย้งกันกับศิษย์ที่หัวรุนแรงของท่านชื่อ เกสาบ จันทรเสน (Kesab Chandrasen) ซึ่งภายใต้การนำของเขาได้ทำให้อิทธิพลคำสอนของคริสต์ศาสนาเข้ามามีบทบาทในสมาคมมากยิ่งขึ้นจนในที่สุดสมาคมพราหมณ์สมาช ก็สิ้นสุกลง

นักปฏิรูปชาวฮินดูผู้เข้มแข็งอีกท่านหนึ่งคือ ทยานันทะ สรัสวตี (Dayananda Saraswati) เกิดในตระกูลพราหมณ์ในเมืองคุชรัต เป็นชาวอินเดียที่ไม่ได้รับการศึกษาแบบอังกฤษเลย ดังนั้นท่านจึงปฏิเสธทุกสิ่งทุกอย่างที่เป็นแบบตะวันตก ขณะเดียวกันก็ส่งเสริมฟื้นฟูหลักคำสอนทางศาสนาที่มีลักษณะเป็นปฏิปักษ์แนวความคิดแบบตะวันตก ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมขบวนการชาตินิยมแบบอินเดีย อย่างไรก็ตาม ขณะที่ท่านปฏิเสธวัฒนธรรมแบบตะวันตกอยู่นั้น ท่านก็ยังคงเป็นนักปฏิรูปทางศาสนา ที่พยายามจะหวนกลับไปหายุคพระเวท และพยายามที่จะขจัดปัญหาเรื่องคำสอนที่ไม่บริสุทธิ์ ที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาการพัฒนาการทางประวัติศาสตร์ของศาสนาฮินดู ทยานันทะ สรัสวตี เน้นอยู่เสมอว่าคำสอนในพระเวทไม่ได้ส่งเสริมความชั่วร้ายในเรื่องวรรณะ เรื่องจัดทาล เรื่องการแต่งงานของกลุ่มสมรสที่ยังเยาว์เกินไป เรื่องความเสมอภาคของสตรี เรื่องการบูชาเทวรูป เรื่องการนับถือพระเจ้ามากมาย ตลอดจนคำสอนที่งมงายต่าง ๆ ที่ปรากฏในศาสนาฮินดู

บทบาทที่สำคัญที่สุดประการหนึ่งของทยานันทะ สรัสวตี ได้แก่การเปลี่ยนทัศนคติที่มีต่อศาสนาฮินดู จากแง่ที่เป็นการปกป้องมาเป็นการยืนยันที่แข็งแกร่งว่าศาสนาพระเวทมีหลักคำสอนที่ปราศจากความมัวหมอง และเป็นความเชื่อที่แท้จริงประการเดียวนอกจากนี้ท่านยังประกาศว่า ลักษณะความก้าวหน้าแบบที่ไม่ใช่ศาสนาเป็นลักษณะที่เด่นชัดประการหนึ่งของอินเดีย

อนึ่ง นอกเหนือจากการเผชิญหน้ากับบทบาทของคริสต์ศาสนาแล้ว ทยานันทะ สรัสวตี ยังทำทลายศาสนาอิสลามอีกด้วย ดังนั้นเพื่อที่จะส่งเสริมหลักการที่จะปฏิรูปศาสนาฮินดู ท่านจึงได้ตั้งสมาคมอารยสมาชิใน ปี 1875 ด้วยเห็นว่าคัมภีร์พระเวท และผู้ประพันธ์ชาวอารยัน คือแหล่งให้เกิดสังคมนิยมเพียงแหล่งเดียว ลักษณะการเรียกร้องให้สนใจในเรื่องจิตวิญญาณของท่านทยานันทะ สรัสวตี มีลักษณะที่ตรงกันข้ามกับราม โมหัน รอย การเรียกร้องนี้ ได้มีส่วนกระตุ้นให้สมาชิกต่าง ๆ หันมาสนใจเป็นจำนวนมากขึ้น ผลที่ปรากฏคือสมาคมอารยสมาชิ ได้มีรากฐานมั่นคงในรัฐปัญจาบ ซึ่งในรัฐนี้ต้องเผชิญกับศาสนาสิกข์ และศาสนาอิสลาม การที่สมาคมอารยสมาชิได้คัดค้านอิสลามนั้น สมัยต่อมาได้ก่อให้เกิดการต่อสู้ภายใน

ชุมชน

อีกประการหนึ่ง ท่านหยานันทะ สรัสวตี กุจะมิได้สังเกตเห็นผลที่ตามมาในเรื่องนี้ เพราะท่าน เชื่อว่า ศาสนาที่ท่านสอนนั้นเป็นหลักคำสอนสากลที่มนุษยชาติทั้งปวงยอมรับว่าเป็นความจริง และควรจะถูกเรียกว่าศาสนาบุพกาลและนิรันตรกาล ทั้งอยู่เหนือความเป็นศัตรูต่อลัทธิใด ๆ ของมนุษย์ ท่านยืนยันว่า ศาสนาที่ท่านสอนได้รวบรวมทัศนะต่าง ๆ ไว้หมดสิ้น ซึ่งมีค่าควรแก่การยอมรับสำหรับทุกคนและทุกสมัย

อย่างไรก็ตาม หยานันทะ สรัสวตี กล่าวว่า ท่านเองมิได้มีเจตนาตั้งลัทธิศาสนาใหม่ขึ้นมาแต่อย่างใด จุดมุ่งหมายที่ท่านท่านมีอยู่ประการเดียวคือการที่จะแยกสิ่งที่เป็นความจริงออกจากสิ่งที่เป็นความเท็จ และรวมทั้งการที่จะช่วยเหลือคนอื่น ๆ ให้บรรลุจุดมุ่งหมายอันเดียวกัน มนุษย์ควรแสวงหาสิ่งใดเล่าที่มีใช้ความจริง ไม่ว่าเขาจะพบมันหรือไม่ก็ตาม การแสวงหาอันนี้ต้องทำด้วยไม่มีอคติและไม่เกรงกลัวต่อผู้ที่อยู่ฝ่ายอธรรม ไม่ว่าเขาจะมีอิทธิพลมากน้อยเพียงใดก็ตาม ในขณะที่เดียวกันมนุษย์ควรจะอุทิศเวลาและพลังความสามารถทั้งหมดของเขาในการปกป้องและส่งเสริมประโยชน์ของผู้ที่ยึดมั่นในธรรม ไม่ว่าเขาเหล่านั้นจะยากจนหรืออ่อนแอ และเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่จะทำให้หลายผู้ปกครองที่เลวร้ายในโลกนี้ให้หมดไป ไม่ว่าเขาเหล่านั้นจะแข็งแกร่งหรือมีอิทธิพลมากเพียงใดก็ตาม

ลักษณะความจริงสากลที่มีอยู่ในทุกศาสนาที่ปรากฏในคำสอนของหยานันทะ สรัสวตี นั้น ได้ถูกค้นพบอีกครั้งหนึ่งในรูปแบบที่แตกต่างออกไปจากเดิม โดยท่านผู้นี้คือ ศรี รามกฤษณะ (Sri Ramakrishana) ระหว่างปี 1836-1886 ท่านผู้นี้เป็นนักบวช ไม่ได้รับการศึกษา เป็นผู้ที่มีสุภาพอ่อนโยน ท่านมีทัศนะว่า พระผู้เป็นเจ้าของเจ้าได้สำแดงพระองค์ให้ปรากฏในโอกาสต่าง ๆ กัน เช่น สำแดงพระองค์เป็นพระแม่เจ้า เป็นพระราม เป็นพระกฤษณะ เป็นพระโมฮัมหมัด เป็นพระเยซู เป็นพระพุทธเจ้า ฯลฯ รามกฤษณะจะบูชาพระผู้เป็นเจ้าของเจ้าให้สอดคล้องกับศาสนาที่ท่านเข้าไปเกี่ยวข้อง โดยอาศัยประสบการณ์ดังกล่าวนี้ ท่านจึงมีความเชื่อมั่นและได้ทำให้คนที่เฝ้าสังเกตท่านเชื่อมั่นตามว่า พระผู้เป็นเจ้าของเจ้าที่แท้จริงมีเพียงพระองค์เดียวเท่านั้น แต่ได้สำแดงให้ปรากฏในลักษณะที่แตกต่างกันออกไปอย่างที่จะประมาดมิได้ ทัศนะนี้ตรงกับ

แนวความคิดของชาวอินเดียทั่วไปที่เกี่ยวกับสังฆธรรม ซึ่งเชื่อว่าเป็นสิ่งที่จะทำให้จิตใจมนุษย์เป็นอิสระได้ ด้วยอาศัยความสัมพันธ์ทางจิตวิญญาณ นอกจากนี้ ที่ขณะนี้ยังชี้ให้เห็นว่าในตัวบุคคลแต่ละคนนั้นล้วนมีเทวภาวะ⁴³ อยู่ในตัวแล้วทั้งสิ้น ท่านยังได้เน้นต่อไปว่าหนทางทุกสายนำไปสู่สังฆธรรมอันเดียวกัน ความหลุดพ้นและความไม่หลุดพ้นก็คือภาวะทางจิตใจนั่นเองถ้าคนเราเชื่อมั่นว่าตัวเองเป็นอิสระ ไม่มีสิ่งใดในโลกนี้จะผูกพันไว้ได้

ศิษย์คนหนึ่งของศรี รามกฤษณะ ซึ่งได้รับการศึกษาดิแบบอังกฤษ คือสวามี วิเวกานันตะ (Sawami Vivekananda) ได้นำคำสอนของศาสนาฮินดูไปเผยแพร่ยังประเทศตะวันตก โดยกล่าวสุนทรพจน์ในการประชุมสภาศาสนาของโลกครั้งแรก ซึ่งจัดขึ้นที่ชิคาโก สหรัฐอเมริกา ในปี 1892 ในการพูดครั้งนั้น ท่านประกาศตนเองในนามของผู้ประกาศหลักคำสอนศาสนาสากล ซึ่งเป็นศาสนาที่ได้สอนโลก มีใจความว่า .....

"แม่น้ำต่างสายทั้งปวงที่มีแหล่งเกิดในที่ต่าง ๆ ทั้งหมด ย่อมไหลลงไปสู่ทะเล ซึ่งเปรียบคุณพระองค์..... โอ พระผู้เป็นเจ้าของ มรรควิธีต่าง ๆ ที่มวลมนุษย์ในโลกนี้ได้ยึดถือปฏิบัติตามแนวโน้มนิยมของตนเอง คุณปรากฏมีมากมายทั้งที่คดหรือที่ตรง มรรควิธีเหล่านั้นก็นำไปสู่พระองค์ได้"

ดังนั้น วิเวกานันตะ จึงประกาศความเป็นเอกภาพขั้นมูลฐานและความเป็นลักษณะสากลของทุกศาสนา ใน 3 ปีต่อมา ท่านเป็นคนอินเดียคนแรกที่ได้มีบทบาทสำคัญต่อแนวความคิดของชาวตะวันตก โดยอาศัยการปาฐกถาในที่ต่าง ๆ ซึ่งมีผู้เข้าฟังอย่างล้นหลาม และต่อมามีท่านได้ตั้งเป็นขบวนการ "รามกฤษณะ" ขึ้น ทั้งในอังกฤษและสหรัฐอเมริกา เพื่อบำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคม วิเวกานันตะนี้ ได้จาริกไปสู่ส่วนต่าง ๆ ของโลก เพื่อเผยแพร่คำสอน ซึ่งเป็นแบบตรงไปตรงมาและง่าย ๆ เช่น "มนุษย์คือพระเจ้า" ได้รับการต้อนรับด้วยความกระตือรือร้นอย่างมากหลาย และได้กำหนดให้ชาวตะวันตกที่ลุ่มหลงในคุณค่าทางวัตถุนิยม

---

⁴³ เทวภาวะ หมายถึงธรรมชาติที่มีพระเจ้าอยู่ในตัว พระเจ้ามีอยู่ในตัวบุคคลทุกคน การที่จะทำตนให้ถึงพระเจ้าได้ ต้องบำเพ็ญความดี

ในตอนทีกลับมามีเดีย วิเวกานันตะได้เรียกร้องเยาวชนชาวอินเดียทั้งหมด ให้ปฏิบัติภารกิจที่ท่านได้เริ่มต้นไว้แล้ว ในทัศนะของท่านเห็นว่าชาวตะวันตกกำลังนับบุญเข้าไฟที่กำลังระเบิด แรงกระตุ้นทางวัตถุนิยมในโลกตะวันตกนั้นได้แพร่ไปเกือบจะสู่ทั่วทุกมุมโลก แต่ความแท้จริงของวัตถุนิยม คือความว่างเปล่าและถูกทำลายด้วยการต่อสู้ทางชาตินิยม ท่านกล่าวเน้นอีกว่า "บัดนี้ถึงเวลาแล้วที่ศาสนาและปรัชญาของอินเดียจะก้าวออกไปและพิชิตโลกทั้งมวล"

อย่างไรก็ตาม วิเวกานันตะ ก็ได้รับถึงความยากจนข้นแค้นอดอยากของชาวอินเดีย ท่านจึงได้เรียกร้องให้ชาวอินเดียที่ร่ำรวยให้การศึกษา และให้การช่วยเหลือแก่คนยากจน นอกจากนี้ ยังได้ส่งเสริมให้ชาวอินเดียแข่งขันกันสร้างความเจริญก้าวหน้าให้แก่ชาติบ้านเมือง ขณะเดียวกันก็ไม่ได้ละเลยคุณค่าของศาสนา และเห็นว่าอนาคตของอินเดียขึ้นอยู่กับ การฟื้นฟูหลักคำสอนของศาสนาฮินดูเสียใหม่ ขอให้ปฏิบัติตามหลักคำสอนของภควัทคีตาที่ว่า "มนุษย์ทุกคนต้องมีความกล้าหาญ ไม่หว่านหน้าต่ออุปสรรคต่าง ๆ สิ่งนี้คือที่มาของความแข็งแกร่ง"

เป็นที่น่าแปลกใจว่า ชาวตะวันตกที่ที่มีความเห็นใจก็ได้มีส่วนช่วยเหลืออย่างมากในการฟื้นฟูศาสนาฮินดู ซึ่งปรากฏผลออกมาเป็นความก้าวหน้าในแนวความคิดแบบชาตินิยม

การฟื้นฟูอารยธรรมอิสลาม

ชาวฮินดูเป็นผู้คุ้นเคยกับการปรับตัวในการยึดครองของต่างชาติ เพราะมีมากมายหลายครั้งที่ชาวฮินดูกลายเป็นผู้ถูกปกครอง ชาวฮินดูโดยทั่วไปยังคงความเป็นผู้มีใจกว้างอยู่ ได้กราบไหว้ที่สถานต่าง ๆ ของพวกตนยังไม่ถูกรุกรานและทำลาย แต่ชาวมุสลิมในฐานะที่อยู่ในระดับชนชั้นปกครอง กลับมีความรู้สึกอย่างมาต่อกรรุกรานของอังกฤษ แทนที่จะยอมรับและร่วมมือกับอังกฤษ กลับถอนตัวออกไปด้วยความคับแค้นใจยิ่งนัก บทบาทของชาวมุสลิมในการกบฏ ได้ทำให้อังกฤษเชื่อในความไม่เป็นมิตรที่ไม่มีทางประนีประนอมได้ของพวกเขา ผลที่ตามมาคือชาวฮินดูที่ได้รับการศึกษาแบบอังกฤษ ก็ได้ผูกขาดตำแหน่งทางราชการ และเปิดโอกาสให้เฉพาะพวกตนเท่านั้น ขณะเดียวกันชาวมุสลิมยังคงยึดมั่นต่อระเบียบแบบแผนทางศาสนาของตนเองอย่างเคร่งครัด จึงไม่มีคุณสมบัติที่จะเข้ารับราชการได้

ผู้นำในกลุ่มมุสลิมในช่วงนั้นคือ เซอร์ ซเยค อาห์เหมด ช่าน ท่านได้เขียนหนังสือมากมายหลายเล่ม และได้เข้ารับราชการ เป็นข้าราชการผู้น้อยในหน่วยงานของรัฐ ท่านได้

เซอร์ ซเยค อาห์เหมด ช่าน

ชักชวนชาวมุสลิมด้วยกันให้ร่วมมือกับอังกฤษ และให้ยอมรับการศึกษาแบบตะวันตก ทั้งนี้เพราะความจำเป็นอย่างมากในภาวะอย่างนั้น แต่ในขณะเดียวกัน ก็ส่งเสริมไม่ให้ละเลยต่อความศรัทธาในศาสนาอิสลามของพวกตน ช่านก็เหมือนนักปฏิรูปชาวฮินดูคนอื่น ๆ คือท่านให้เหตุผลว่า ศาสนาอิสลามได้มีคำสอนที่แปรรูปไปจากคำสอนดั้งเดิมมาก เช่น ความเชื่อและการปฏิบัติที่มกต่าง ๆ ที่เพิ่มขึ้นมาในสมัยหลัง ท่านชี้ให้เห็นว่า ในสมัยศาสนาอิสลามยังรุ่งเรืองอยู่นั้น บทบาทของศาสนาได้นำความสำเร็จทั้งทางด้านสติปัญญา และวิทยาศาสตร์มาสู่โลก โดยมีได้กระทบกระเทือนต่อหลักคำสอนที่มีอยู่เดิม ในการที่จะฟื้นฟูและส่งเสริมศาสนา

อิสลามนั้น ช่านได้ตั้งวิทยาลัยขึ้นที่เมืองอาลีคัท ชื่อ Anglo-Oriental College ในปี 1877 ซึ่งวิทยาลัยนี้เน้นให้ศึกษาอารยธรรมอิสลามและตะวันตกควบคู่กันไป

ในวิทยาลัยใหม่นี้ วัฒนธรรมและเทววิทยาแบบอิสลามก็ยังได้รับการศึกษาและเอาใจใส่อยู่ แต่ถ้าพิจารณาในแง่ปฏิบัติก็ยิ่งเห็นว่า ภาษาอังกฤษและระบบการศึกษาแบบอังกฤษเป็นสิ่งจำเป็นอยู่ ในการทำให้ผู้สำเร็จการศึกษามีตำแหน่งหน้าที่การงานในหน่วยงานของรัฐได้ เขาให้เหตุผลว่า การกระทำเช่นนั้นมิใช่เป็นการหันหลังให้กับหลักธรรมของศาสนาอิสลาม แต่เป็นการอนุรักษ์คำสอนของศาสนาโดยเฉพาะในสมัยใหม่นี้ ยิ่งกว่านั้นท่านศาสดาเองก็ยังได้ส่งเสริมอิสลามิกชน ให้แสวงหาความรู้ในทุกหนทุกแห่ง เช่น การที่จะต้องเดินทางไปถึง

ประเทศจีนเพื่อศึกษาหาความรู้ และในศตวรรษต้น ๆ ของศาสนาอิสลาม ปรากฏว่านักปราชญ์ชาวมุสลิม ได้เอาใจใส่ต่อคำสั่งนี้มาก โดยได้รวบรวมเอาศิลปวิทยาการต่าง ๆ ทั้งที่เป็นของตะวันตกและตะวันออกจากแหล่งต่าง ๆ ซึ่งก็ไม่ก่อให้เกิดผลเสียหายแก่ศาสนาอิสลามแต่ประการใด บัดนี้ถึงเวลาอีกครั้งที่ชาวมุสลิมจะก้าวออกไปศึกษา และรับเอาความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์ที่มีอยู่ในยุโรป เพื่อประโยชน์สูงสุดของชาวมุสลิมเอง ชาวมุสลิมไม่ควรจะเกรงกลัวว่าการแสวงหาความรู้และวิทยาการใหม่นั้น จะก่อให้เกิดผลเสียหายทางศาสนา เพราะศาสนาอิสลามเป็นศาสนาที่ตั้งอยู่บนเหตุผล ไม่ใช่เป็นความเชื่อที่มงายไร้เหตุผล และในการแสวงหาความรู้ใหม่นั้น ยังจะเป็นการส่งเสริมความรุ่งเรืองทางวิทยาการแก่ศาสนาและประเทศชาติของตนอีกด้วย ความเกรงกลัวใด ๆ ที่จะพึงมีนั้น นอกจากจะไม่มีผลดีแล้ว ยังจะทำให้ศรัทธาในความเป็นมุสลิมถูกทำลายลงไปอีกด้วย

ในช่วงต่อมา เขาได้เข้าไปมีบทบาททางศาสนาแห่งขบวนการชาตินิยมของอินเดีย และได้สังเกตเห็นว่าชาวมุสลิมส่วนน้อยจะถูกกดขี่ไม่ได้รับความเป็นธรรม เขาจึงเร่งเร้าให้ชาวมุสลิมทุกคนหลีกเลี่ยงการที่จะเข้าไปมีส่วนร่วมในองค์กรรัฐสภาแห่งชาติอินเดีย

(India National Congress) เขาได้สังเกตเห็นว่าในอนาคต อินเดียจะถูกแบ่งออกเป็นสองประเทศ และจะเกิดการนองเลือด คั้น ดังนั้นเขาจึงเรียกร้องให้ชาวมุสลิมมีความสามัคคีกัน และมีความคิดเห็นร่วมกัน เขากล่าวเพิ่มเติมว่าชาวมุสลิมแม้จะเป็นชนกลุ่มน้อยในอินเดีย แต่ก็มีสามัคคีเป็นน้ำหนึ่งใจเดียวกัน พร้อมทั้งจะจับดาบต่อสู้เมื่อใดก็ตามเมื่อตนถูกรุกรานก้ เขาเชื่อว่าท่าทีและแนวโน้มที่เป็นอันตรายเช่นนี้เป็นสิ่งที่จะเกิดขึ้นได้ถ้าหากสภาองเกรส หรือที่เรียกชื่อย่อว่า I.N.C. จะมีลักษณะก้ชึมเหง หรือครอบงำชาวมุสลิมที่เป็นชนกลุ่มน้อย

กล่าวโดยสรุปผลงานของข่านมีดังนี้

1. ชักชวนให้มุสลิมสามัคคีกัน
2. ชักชวนให้มุสลิมร่วมมือและสนับสนุนอังกฤษ
3. ตั้ง Anglo - Oriental College ขึ้นที่เมืองอาลีคัท เพื่อเผยแพร่วัฒนธรรมอิสลาม

4. ชักชวนให้มุสลิมยอมรับการศึกษาแบบตะวันตก

5. ชักชวนไม่ให้มุสลิมเข้าร่วม Indian National Congress (I.N.C.)

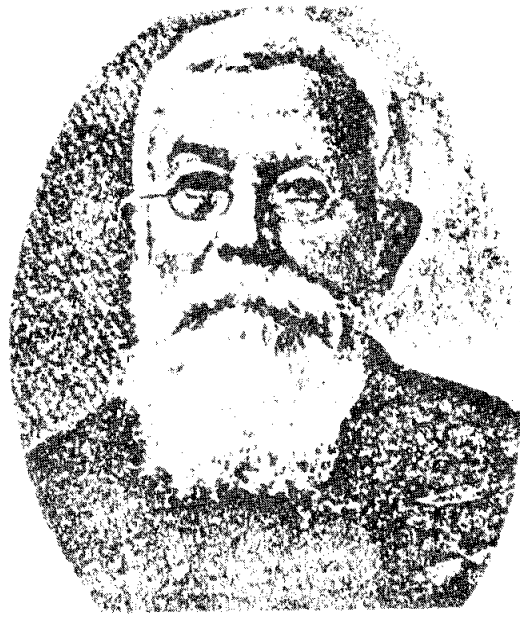
โดยตั้งสมาคมส่งเสริมการปกครองอังกฤษขึ้นมา

ผู้ให้กำเนิดลัทธิชาตินิยมในอินเดีย

ผู้นำของอินเดียต่าง ๆ ทั้งพวกที่เป็นนักปฏิกริยา และนักปฏิกรูป ต่างก็รู้สึกงุนงงต่อการที่มีผู้ไม่ให้ความร่วมมือ โดยมีสาเหตุมาจากการปราบกบฏในครั้งก่อน อย่างไรก็ตามท่าทีที่เป็นปฏิปักษ์ต่อชนชั้นปกครองกับผู้นำที่ได้รับการศึกษาแบบตะวันตก ได้รับการกระตุ้นเพิ่มขึ้นโดยลำดับ ทั้งนี้เนื่องมาจากชนชั้นปกครองที่เป็นชาวอังกฤษ ประสบความล้มเหลวที่จะปฏิบัติตามคำมั่นสัญญาของพระนางเจ้าวิกตอเรียที่จะให้ความยุติธรรมมิใช่ไม่มีอคติในการที่จะคัดเลือกชาวอินเดียที่มีคุณสมบัติเข้ารับราชการ เพราะตามข้อเท็จจริงยังคงมีการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมและมีอคติต่าง ๆ อยู่ในหน่วยงานของรัฐโดยทั่วไป ดังนั้นในปี 1870 จึงก่อให้เกิดความรู้สึกที่จะรวมชาติขึ้นเป็นครั้งแรก

ในฐานะที่เป็นประชาชนคนหนึ่ง ซึ่งต่อมาก็เป็นผู้นำคนสำคัญคนหนึ่งของพรรคองเกรส ที่ยึดมั่นในสายกลาง ท่านมหาตมา โจนโรชิ นักธุรกิจชาวเบอรส์เซีย ได้เป็นคนแรกที่ทำให้ชาวอังกฤษผู้ปกครอง ตระหนักถึงความไม่ยุติธรรมต่าง ๆ ของพวกตนในการปกครองอินเดีย ท่านได้ชี้ให้เห็นว่าเป็นข้อผิดพลาดในทางการเมืองที่ไม่สามารถรับชาวอินเดียที่มีการศึกษาเข้าไปทำงานในหน่วยงานของรัฐมากขึ้นกว่าเดิม นอกจากนี้ท่านยังยืนยันว่า เพื่อประโยชน์แก่ความสุขของประชาชาติ จึงเป็นภาระของรัฐบาลอังกฤษ ที่จะให้ชาวอินเดียมีบทบาทในเรื่องกฎหมาย และเรื่องภาษียิ่งขึ้นกว่านี้ ซึ่งประเด็นนี้ก็สอดคล้องกับประสบการณ์ในการปกครองอาณานิคมของอังกฤษโดยทั่วไป ท่านนาโรชิ ยังโต้แย้งอีกว่าการทำให้ความมั่งคั่งสมบูรณ์ของอินเดียสิ้นไป ย่อมจะก่อให้เกิดความเสียหายทั้งแก่อินเดียและอังกฤษ อย่างไรก็ตาม ท่านนาโรชิ ก็เป็นที่ยอมรับของชาวอังกฤษและอินเดียโดยทั่วไป ท่านได้แสดงออกถึงความเชื่อมั่นในชาวอังกฤษว่า เป็นผู้มีความดีความชอบและมีคุณธรรม

พอ สมควรยี่ คือเอาแบบอย่าง ปัญหาที่สำคัญอีกประการหนึ่งที่ท่านเนาโรซิกิ อยู่เสมอมาคือ

หัททาไก เนาโรซิกิ

การที่อังกฤษตัดวงเอาผลประโยชน์และความมั่งคั่งสมบูรณ์ของอินเดียนไป ซึ่งจะต้องได้รับการยับยั้งไว้ อย่างน้อยที่สุดก็ควรได้รับการแก้ไข เพราะการที่ผู้ปกครองชาวอังกฤษตัดวงเอาผลประโยชน์ให้แก่พวกตนมากกว่าปีละ 20 ล้านปอนด์ อย่างน้อยก็จะก่อให้เกิดความอดอยากแก่ชาวอินเดียนไม่น้อยกว่า 200 ล้านคน ท่านได้โต้แย้งต่อไปว่าควรจะทำให้เกิดความสมคูลย์ขึ้นใหม่ ทั้งนี้ก็เพียงเพื่อไม่ให้เกิดความอดอยากมากยิ่งขึ้น

อนึ่ง ในการที่จะบรรเทาการตัดวงผลประโยชน์และความมั่งคั่งดังกล่าวนี้ ชาวอินเดียนเองที่อดอยากยากไร้ก็มากมาย ควรที่รัฐบาลจะเก็บภาษีในอัตราที่เป็นธรรมไม่สูงมาก เหมือนอัตราที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน ท่านยอมรับว่าชาวอินเดียนเป็นหนี้บุญคุณชาวอังกฤษก็เฉพาะในแง่ผลประโยชน์ทางศีลธรรมที่ไม่มีความหมายอะไรมากนัก และในแง่ที่ชาวอินเดียนต้องการมีสิทธิในการออกกฎหมายเพื่อรักษาผลประโยชน์ของชาติ โดยไม่ต้องอยู่ใต้การปกครองของอังกฤษ ข้อเรียกร้องที่เป็นกลางและไม่แข็งกระด้างของท่านดังกล่าวนี้ ได้รับการ

ต้อนรับจากประชาชนอย่างท่วมท้น แต่โดยข้อเท็จจริงแล้ว เป็นสิ่งที่เป็นไปได้ยาก โดยเฉพาะสภาพแวดล้อมทางการเมืองของอินเดียในช่วงนั้น

กล่าวโดยสรุป ททัทาโก เนารอชิ ใ้ซึ่งให้อังกฤษเห็นความไม่ถูกต้องยุติธรรมต่าง ๆ เช่น

1. การที่อังกฤษไม่สามารถรับชาวอินเดียที่มีการศึกษาคดี เข้าทำงานในหน่วยงานของรัฐได้ เป็นสิ่งที่ควรแก้ไข
2. อังกฤษควรให้ชาวอินเดียมีบทบาทในเรื่องกฎหมายและภาษามากกว่าเดิม
3. อังกฤษสมควรหยุดคัดกรองผลประโยชน์จากอินเดีย เพราะนั่นคือความหายนะของอังกฤษและอินเดีย
4. เนารอชิได้รับนามว่า "มหาบุรุษผู้อาวุโสของอินเดีย"

นักชาตินิยมอินเดียคนอื่น ๆ

ในขณะที่ท่านเนารอชิ ทำงานโดยไม่เห็นแก่ความเหน็ดเหนื่อยในการชักชวนผู้ปกครองชาวอังกฤษ ให้ตระหนักถึงความผิดพลาดของพวกเขา ชาวอินเดียคนอื่น ๆ ที่รู้สึกขมขื่นต่อการปฏิบัติ ได้ใช้ความสามารถในด้านการพูด เร่งเร้ากระตุ้นชาวอินเดียด้วยกันให้สำนึกในความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชาติ สุเรนทราถ บันเนอร์จี (1844-1925) เป็นชาวอินเดียคนแรกที่เข้าทำงานใน I.C.S.⁴⁵ หลังจากเข้าทำงานได้ไม่นานนักก็ถูกปลดออกด้วยความผิดเพียงเล็กน้อย ซึ่งผู้ร่วมงานชาวอังกฤษคนอื่น ๆ ก็สามารถทำผิดได้และได้รับเพียงคำเตือนเท่านั้น บันเนอร์จี ได้ส่งคำวิงวอนไปยังลอนดอนแต่ได้รับการเพิกเฉย แม้การที่เขาสมัครเข้าทำงานอีกครั้งหนึ่งก็ได้รับการปฏิเสธ

ในปี 1876 บันเนอร์จี ได้ตั้งสมาคมชาวอินเดียแห่งเมืองกัลกัตตาขึ้น (Indian Society of Calcutta) และมีสาขาในเมืองใหญ่ ๆ ในทางภาคเหนือ ทั้งนี้เพื่อจะบีบ

---

⁴⁵I.C.S. หมายถึง ก.พ.ของอินเดียมาจากคำว่า Indian Civil Service

บังคับให้รัฐบาลอังกฤษได้ผ่อนปรนข้อเรียกร้องทางการเมือง อย่างไรก็ตามในระหว่างที่ ลอร์ด ลิตตัน (Lord Lytton) เป็นอุปราชปกครองอินเดียในช่วงปี 1876-1880 นั้น สหประชาชาติของบันเนอร์จี ได้รับความสำเร็จน้อยมากเนื่องจากลอร์ด ลิตตัน ผู้ที่มีความปรารถนาที่จะสร้างประโยชน์ให้แก่อังกฤษอย่างเต็มที่

ในปี 1877 ได้มีประกาศของสมเด็จพระนางเจ้าวิกตอเรีย ในฐานะจักรพรรดินี แห่งอินเดีย ให้ทุกคนมีโอกาสสอบเข้า I.C.S. เท่าเทียมกัน และลดอายุจาก 21 ปี เป็น 19 ปี การสอบนี้ต้องจัดให้มีขึ้นในลอนดอน บันเนอร์จีได้ใช้องค์กรใหม่ของเขาต่อต้านรณรงค์ กับวิธีการนี้ ซึ่งไม่เป็นธรรมแก่ชาวอินเดียทั่วประเทศ และเขาได้ส่งคำขอร้องไปยังรัฐบาล อังกฤษ เพื่อให้แก้ไขข้อเสียเปรียบดังกล่าวนี้ แต่รัฐบาลอังกฤษไม่สนใจ พฤติกรรมของ อังกฤษดังกล่าวมา ก่อให้เกิดความรู้สึกทางชาตินิยมอย่างแพร่หลาย และทำให้ชาวอินเดีย เป็นปฏิปักษ์ต่อผู้ปกครองชาวอังกฤษมากยิ่งขึ้น ความรู้สึกนี้ได้มีแรงสนับสนุนมาจากความรู้สึก คัดค้านตะวันตกตั้งแต่สมัยที่มีการฟื้นฟูศาสนาฮินดูในครั้งนั้นก่อน โดยความจริงแล้วการโจมตี รัฐบาลมีขึ้นเรื่อย ๆ โดยหนังสือพิมพ์ ขณะที่บันเนอร์จี ถูกจับขังเพราะตำหนิวิพากษ์วิจารณ์ รัฐบาลอังกฤษนั้น หนังสือพิมพ์ต่างก็เริ่มรณรงค์เพื่อชาตินิยมอีกครั้งหนึ่ง ด้วยถือโอกาสที่ จะตีพิมพ์ความไม่ยุติธรรมต่าง ๆ ของอังกฤษออกเผยแพร่ เป็นที่ทราบกันดีแล้วว่าในอินเดีย นั้นมีชนหลายชาติหลายภาษาอาศัยอยู่ สังคมของพวกเขาจึงถูกแบ่งแยกโดยอัตโนมัติ แต่มา ตอนนี้ บันเนอร์จีได้เรียกร้องทุกคนไม่ว่าจะเป็นชาวฮินดู คริสเตียน อิสลาม ลิกซ์ ปาร์ซี ให้ ลืมเรื่องต่าง ๆ ในอดีตที่เคยเป็นปฏิปักษ์ต่อกัน ทั้งนี้เพื่ออุทิศตนให้เป็นประโยชน์แก่ประเทศ ชาติ

ทั้ง ๆ ที่บันเนอร์จี ได้อุทิศตนต่ออุดมการณ์เพื่ออินเดีย และพร้อมเสมอที่จะรับ ความทุกข์อันเกิดจากการกักขัง แต่ท่านก็ยังดำเนินในทางสายกลาง และยังคงรักดีต่อรัฐ บาลอังกฤษ ท่านเชื่อมั่นว่าในที่สุดชาวอังกฤษจะต้องสำนึกในความยุติธรรม และแก้ไขข้อ บกพร่องทางกฎหมายที่ใช้กับอินเดียเสียใหม่ โดยไม่หันไปใช้วิธีการที่รุนแรง

สำหรับรัฐมหาราษฏร์ แหล่งกำลังต่อต้านทางทหารภายใต้การนำของวีรบุรุษชาวฮินดูชื่อ ศิวาจิ (Shivaji) ได้ต่อต้านการกดขี่ข่มเหงของพระเจ้าโอริงเชป แห่งราชวงศ์โมกุล และเป็นคินแดนฮินดูแห่งสุดท้ายที่ยอมจำนนต่อกองทัพอังกฤษ รัฐนี้ได้มีส่วนในการส่งเสริมความเจริญของลัทธิชาตินิยมในอินเดียเป็นอย่างมากและก็มีผู้นำที่สามารถในการสร้างลัทธิชาตินิยมอยู่ 3 คน คือ

1. **มหาเทวะ โกวินท์ รนาเท** (Mahadev Govind Ranade) เป็นผู้สนับสนุนในการปฏิรูปสังคม และเป็นบิดาแห่งวิชาเศรษฐศาสตร์ของอินเดีย ในช่วงปี 1842-1931
2. **โกपाल กฤษณะ โคะทะเล** (Gopal Krishana Gokhale) เป็นผู้นำที่สามารถคนหนึ่งในช่วงปี 1866-1915 โดยยึดถือนโยบายสายกลาง
3. **พาล กงกาธาร์ ทิลัก** (Bal Gangadhar Tilak) เป็นผู้ยึดถือนโยบายเชิงกร้าวไม่ยอมประนีประนอมกับฝ่ายใด

บุคคลทั้ง 3 นี้เกิดในตระกูลพราหมณ์ มีคุณสมบัติเป็นผู้นำทางด้านจิตใจ และเป็นผู้นำทางการเมืองที่มีความสามารถ ในสมัยมาระธา รุ่งเรืองในครั้งแรก ทั้ง 3 ท่านตั้งหลักฐานอยู่ในเมืองปูนา (Poona) ซึ่งเป็นเมืองหลวงเก่าของพวกมาระธา และได้เป็นผู้สนับสนุนที่สำคัญต่อสมาคมการศึกษาเดคข่าน (Deccan Society of Education) โดยมุ่งส่งเสริมการศึกษาและการรับใช้สังคมโดยไม่เห็นแก่ตัว รวมทั้งการฝึกอบรมในสถาบันการศึกษาาระดับสูง เช่น ที่วิทยาลัยเฟอร์กูสัน (Fergusson College) และที่นั้เองอุดมการณ์ต่าง ๆ ที่คล้ายคลึงกันของทั้ง 3 ก็สิ้นสุดลง กล่าวคือ

1. รนาเท ประสบอุปสรรคที่จะเกี่ยวข้องทางการเมือง เพราะเขาได้รับแต่งตั้งให้เป็นผู้ช่วยผู้พิพากษาในรัฐบาลอังกฤษ แต่ก็ยังได้อุทิศแรงงานเพื่อการปฏิรูปทางสังคมและความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ รวมทั้งได้ให้คำแนะนำแก่ผู้นำทางการเมืองอยู่
2. โคะทะเล ซึ่งถือว่าตนเองเป็นผู้มีนโยบายสายกลาง ยังมีความเชื่อมั่นส่วนตัวว่ารัฐบาลอังกฤษให้ความร่วมมือในการส่งเสริมการปฏิรูปที่จะก่อให้เกิดความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง

3. ตีลังก เชื่อว่าอังกฤษไม่เชื่อตรงต่อประเทศของตน จึงได้เลิกล้มความหวังที่จะได้รับจากอังกฤษ และไม่ให้ความร่วมมือ โดยหันมาใช้วิธีการต่อต้านที่รุนแรง ตอนแรกก็เริ่มในกลุ่มฮินดูในรัฐมหาราษฏร์นั่นเอง และในที่สุดก็แผ่ขยายไปทั่วอินเดีย

1. มหาเทวะ โกวินท์ รัตนาเท

ถ้ายึดหลักของ ราชา ราม โมหัน รอย เป็นเครื่องวัดแล้ว จะเห็นได้ว่า รัตนาเท ได้อุทิศตนเพื่อกำจัดความชั่วร้ายต่าง ๆ ในสังคม เช่น พิธีการแต่งงานแต่เยาว์วัย การห้ามหญิงม่ายแต่งงานใหม่ การไม่ให้ฮิสราฟแก่สตรี และความเชื่อมงายต่าง ๆ ในการปฏิบัติต่อสตรี ในการดำเนินหลักการดังกล่าว รัตนาเทได้ใช้วิธีการชักชวนเรียกร้องและบางครั้งก็ใช้อำนาจในฐานะผู้พิพากษา อนึ่ง โดยวิธีการชักชวน รัตนาเทได้พยายามอย่างยิ่งที่จะชักชวนชาวฮินดูทั่วไปราวให้ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะเลิกปฏิบัติพิธีกรรมที่มงายต่าง ๆ โดยหันมาส่งเสริมการปฏิบัติตามคำสอนของศาสนาที่บริสุทธิ์

รัตนาเทสนใจเป็นพิเศษในเรื่องการพัฒนาเศรษฐกิจ เพื่อที่จะหาทางบรรเทาความทุกข์ยากอดอยากของประชาชน ในการวิเคราะห์ปัญหาดังกล่าว ท่านได้ตระหนักอย่างชัดเจนถึงสภาพการณ์ต่าง ๆ ในประเทศอินเดียในสมัยนั้น โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจซึ่งดำเนินนโยบายตามอังกฤษ โดยอาศัยการประกอบธุรกิจส่วนบุคคลเป็นหลัก ดังนั้น รัตนาเท จึงสรุปว่า รัฐบาลจะต้องมีบทบาทอันสำคัญในด้านการเงิน และการจัดการการพัฒนาอุตสาหกรรมของอินเดีย ท่านได้ชี้ถึงปัญหาต่าง ๆ รวมทั้งวิธีการแก้ไขไว้แล้วในบทความเรื่อง Indian Political Economy ที่เขียนไว้ในปี 1892

ลักษณะค่านิยมและสถานภาพทางสังคมของอินเดียนั้น เน้นในเรื่องการผูกขาดทางด้านเศรษฐกิจมากกว่าที่จะส่งเสริมให้มีการแข่งขันโดยเสรี ยิ่งกว่านั้นทัศนะในทางเศรษฐกิจส่วนใหญ่ยังเห็นเป็นแนวเก่าที่ยึดมั่นในขนบธรรมเนียมประเพณีอยู่ ไม่มีลักษณะเสี่ยงสู้ ดังนั้นจึงมีค่าแรงงานที่ต่ำมาก โดยเฉพาะผู้ที่ไม่มีความชำนาญเฉพาะ หรือไม่มีประสิทธิภาพในการทำงาน ความร่วมมือในด้านเงินทุน และแรงงานอย่างจริงจังไม่เคยปรากฏ และสถาบัน

ต่าง ๆ รวมทั้งกฎหมาย ตลอดจนความไม่มั่นคงทางการเมืองซึ่งมีอยู่ก่อนหน้าที่ยังคงจะเข้า
ยึดครอง ก็ได้เป็นสาเหตุประการสำคัญที่ไม่ส่งเสริมความมั่นคงทางเศรษฐกิจ ประการสุด
ท้าย ศาสนาของอินเดียก็สอนให้คหบดีแสวงหาความมั่งคั่งเพียงอย่างเดียว ด้วยเหตุผล
ดังกล่าว อินเดียจึงปรับตัวได้เข้ามาในการที่จะส่งเสริมการลงทุน และส่งเสริมอุตสาหกรรม
ที่มีลักษณะอิสระและแข่งขัน

รนาเทได้ให้ข้อสังเกตเกี่ยวกับเศรษฐกิจต่อไปว่า แม้ในยุโรปบทบาทของรัฐใน
เรื่องการออกกระเปียบ และส่งเสริมการลงทุนระดับชาติที่กำลังแผ่ขยายไป ก็กำลังได้รับความ
นิยมน้อยอย่างกว้างขวาง การที่จะทำให้รัฐบาลทำหน้าที่เพียงการพยายามรักษากฎระเบียบ
ของสังคมไว้ และการดูแลรักษาประเทศนั้น ย่อมจะทำให้พลังและแรงงานของชาติที่มีอยู่
สูญเปล่า ทั้งนี้ไม่มีผลเกื้อกูลต่อความอยู่ดีกินดีของชุมชนที่เป็นส่วนรวม ท่านได้เสริมต่อไปอีก
ว่า มีพื้นที่ว่างเปล่าอีกมากมายหลายแห่ง ซึ่งถ้าได้รับความร่วมมือจากรัฐบาลแล้ว จะมีประ
โยชน์อย่างมากในการส่งเสริมการเกษตร การคมนาคม การศึกษา รวมทั้งการบุกเบิก
ต่าง ๆ ซึ่งแม้จะมีการเสี่ยงอยู่บ้าง ก็เป็นการเสี่ยงที่มีความหมาย

กล่าวโดยสรุป รนาเท มีผลงานดังนี้

1. ท่านได้อุทิศตนเพื่อกำจัดพิธีกรรมและสิ่งเลวร้ายในสังคมอินเดีย เช่น

1.1 พิธีการแต่งงานแต่เยาว์วัย

1.2 การห้ามหญิงม่ายแต่งงานใหม่

1.3 การไม่ให้อิสระแก่สตรีทางสังคม

1.4 ความเชื่อมงายต่าง ๆ ที่ปฏิบัติต่อสตรี

2. ได้เขียนบทความเรื่อง Indian Political Economy จนได้นามว่าเป็น

บิดาแห่งวิชาเศรษฐศาสตร์ของอินเดีย

2. โทปาล กฤษณะ โคชะเล

โคชะเล ดำเนินนโยบายสายกลาง และนิยมอังกฤษคล้ายรนาเท แต่สิ่งที่

โคชเชเลสนใจมากที่สุด คือการแก้ไขสภาพของคนวรรณะต่ำ โดยเฉพาะพวกจัณฑาล ซึ่งเป็นแนวคิดที่รณาเทเองก็เห็นด้วย รวมทั้งมหาตมะ คานธี ซึ่งเป็นคนหนุ่มในสมัยนั้นก็ให้การสนับสนุนท่านทั้งสองนี้อย่างแข็งขัน โคชเชเลกล่าวว่า อังกฤษจะต้องปรับปรุงแก้ไขการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรมต่าง ๆ ที่ชาวอังกฤษทำต่อชาวอินเดียทั้งในอินเดียเอง และในอาฟริกาได้ในปี 1905

ต่อมาท่านโคชเชเลได้ตั้งสมาคมผู้รับใช้แห่งอินเดียขึ้น (Servants of Indian Society) เพื่อรับสมัครผู้ที่อุทิศตนจากทั่วประเทศ ทั้งนี้เพื่อสนองอุดมการณ์ของท่าน นั่นคือ "การรับใช้สังคมและประเทศชาติ" ท่านได้กล่าวยืนยันว่า ความก้าวหน้าที่ใหญ่หลวง ซึ่งเกิดขึ้นในช่วง 50 ปีที่ผ่านมา ได้สร้างความเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันแก่ชาติอินเดีย ย่อมเป็นสิ่งเพียงพอที่จะทำให้อินเดียก้าวไปข้างหน้า และมีบทบาทในสังคมนานาชาติ บุคคลก็เป็นมันสมองของชุมชน โดยเฉพาะพวกที่ได้รับการศึกษาแบบตะวันตกต่างก็อุทิศตัวเพื่อเป้าหมายนี้ ถึงแม้จะได้รับความก้าวหน้าบางประการทางการศึกษา และการปกครองระดับท้องถิ่น และประชาชนเองก็เริ่มจะได้รับอิทธิพลจากหนังสือพิมพ์อินเดีย และสื่อสารมวลชนประเภทอื่น ๆ บัดนี้เวลาได้มาถึงแล้วสำหรับองค์กรต่าง ๆ ที่จะเร่งเร้าให้ชาวอินเดียเสียสละผลประโยชน์ส่วนตัว ให้มารวมพลังกันเพื่อที่จะขจัดความไม่รู้หนังสือและความไร้สมรรถภาพอื่น ๆ ของชาวอินเดียด้วยกัน ทั้งนี้เพื่อเป็นการเตรียมการที่จะให้มีรัฐบาลเป็นของตนเองในโอกาสต่อไป

โคชเชเลได้เรียกร้องให้ทุกคนรักชาติ และให้เชื่อว่านี่คือสาระสำคัญแห่งคำสอนของศาสนา ภารกิจของ "ผู้รับใช้" มีดังนี้

1. ต้องปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างแก่ประชาชน
2. อุทิศตนเพื่อชาติและเพื่อความต้องการทางการเมือง โดยยึดมั่นในอุดมการณ์ที่เสียสละ
3. สร้างทัศนคติที่ดี และให้ความร่วมมือเพื่อผลประโยชน์ร่วมกันทั้งในแง่ศาสนาและสังคม

4. ส่งเสริมการศึกษาโดยเฉพาะ คือการยกสถานภาพของสตรีเพศและชนชั้นที่ ถูกกดขี่ให้สูงขึ้น

สำหรับสมาชิกทุกคน ก่อนที่จะเข้าสู่สมาคมนี้ จะต้องถือเป็นหลักปฏิบัติสัญญา 4 ประการนี้ ซึ่งเป็นระเบียบและกฎของสมาคมผู้รับใช้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งประการแรกและ ประการสุดท้าย โคชะเลเห็นด้วยในการที่จะส่งกำลังความสามารถทั้งหมดของท่านเพื่อให้ บรรลุจุดหมายทางสังคม และรักษาซึ่งความคิดที่ยึดมั่นอยู่ในอุดมการณ์ที่จะรวมชาติเป็นอัน หนึ่งอันเดียวกัน รวมถึงการได้มาซึ่งเอกราชของประเทศด้วย นอกจากนี้ท่านโคชะเลยังได้ ปฏิญาณตนที่จะถือปฏิบัติอย่างไร้มลทินในเรื่องชีวิตส่วนตัว หลีกเลี่ยงการทะเลาะวิวาท และ การแสวงหาผลประโยชน์เพื่อตนเอง ท่านยอมรับว่าชาวอินเดียทั้งหมดเป็นเสมือนพี่น้องกัน โดยไม่คำนึงถึงชั้นวรรณะ หรือลัทธิศาสนา ท่านพอใจกับการสนับสุนนเล็ก ๆ น้อย ๆ ที่ชาว สมาคมผู้รับใช้อินเดียจัดให้ท่านและครอบครัว หลักการและวิธีปฏิบัติดังกล่าวของโคชะเลถือ ได้ว่ามีลักษณะสอดคล้องกับอารยธรรมอินเดียที่มีมาแต่โบราณกาล

3. พาล กงคารถาร คีล็ก

สำหรับคีล็กนั้น ดังกล่าวมาแล้วว่า เขาเป็นผู้ดำเนินนโยบายแบบแข็งกร้าว ไม่ผ่อนปรนให้แก่อังกฤษง่าย ๆ เหมือนรนาเท และโคชะเล เขาสิ้นความสงสัยแล้วว่าอังกฤษเอาไรด์เอาเปรียบอินเดียตลอดมา อังกฤษสนใจแต่ผลประโยชน์ของตนเอง ปล่อยให้ ชาวอินเดียมากกว่า 200 ล้านคน ต้องประสบกับภาวะอดอยาก ยิ่งกว่านั้นคีล็กยังปฏิเสธทัศน ะทั้งหมดที่ว่า ผู้ปกครองต่างชาติสามารถบรรเทาความอดอยาก และสภาพการที่เลวร้าย ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในอินเดียได้แน่นอน คีล็กไม่ต้องการให้ชาวอินเดียเป็นทาสของชาวอังกฤษ ด้วยวิธีใด ๆ แต่อังกฤษไม่มีทางที่จะยอมรับแนวความคิดของคีล็ก ไม่ว่าจะกรณีใด ๆ

คีล็กได้ออกหนังสือพิมพ์ 2 ฉบับในเมืองปูนา ฉบับแรกเป็นภาษามาระธี ชื่อเกสรี่ (Kesari) ซึ่งมีความหมายว่า "สิงโต" และอีกฉบับหนึ่งเป็นภาษาอังกฤษ ชื่อมาห์รัตตา (Mahratra) เพื่อส่งเสริมการเผยแพร่วิทยากรแบบตะวันตกและแนวความคิดแบบชาตินิยม

ในหนังสือพิมพ์ทั้งสองฉบับนี้ ได้ยกย่องประเพณีทางทหารของชาวมาระธา และส่งเสริมให้มีเทศกาลประจำปีอีก 2 เทศกาล เทศกาลแรกเพื่อเป็นเกียรติแก่วีรบุรุษชาวมาระธา ชื่อคิวาจิ เทศกาลที่ 2 เพื่อเป็นการเคารพบูชาเทพเจ้าของอินดูที่มีเศียรเป็นช้าง คือพระคเณศร์⁴⁶ ซึ่งเชื่อว่าเป็นผู้ทำลายอุปสรรคทั้งปวง เทศกาลทั้งสองนี้มีลักษณะ เป็นปฏิบัติต่อชาวมุสลิม และชาวอังกฤษ

ในงานเขียนของเขา คิลักได้โจมตีการปฏิรูปของอังกฤษในเรื่องเกี่ยวกับการเพิ่มอายุในการแต่งงาน แม้ว่าโดยส่วนตัวจะเห็นด้วยกับแนวความคิดเช่นนั้นก็ตาม แต่กรณีนี้เป็นเรื่องของความสมัครใจ ไม่ใช่เรื่องของการบังคับ ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าเป็นกฎที่รัฐบาลอังกฤษบังคับใช้กับชาวอินเดีย ท่านเห็นว่าถ้าการปฏิรูปประเพณีเช่นนั้นเป็นการถูกต้องจริงแล้ว รัฐบาลอินเดียที่มีเอกราชก็ควรทำเสียเอง ไม่ใช่เป็นสิ่งที่บังคับให้ปฏิบัติโดยรัฐบาลอังกฤษ โดยทั่วไป คิลักไม่ชอบผู้ที่มีวัฒนธรรมแบบตะวันตก ดังนั้นท่านจึงใช้ปากกาของท่านกระตุ้นให้ประชาชนชาวอินเดียตระหนัก ชาบซึ่งในความรุ่งเรืองแห่งอารยธรรมของตน

ในปี 1897 ชำราชการชาวอังกฤษ 2 คน ผู้ซึ่งใช้อำนาจเบี่ยงเบนในการสอบสวนถึงการแพร่ขยายของโรคระบาด ได้ถูกฆ่าตาย หลังจากการตายไม่นานนัก บทบรรณาธิการของหนังสือพิมพ์เกสรีก็ได้ตีพิมพ์สนับสนุนการถูกสังหารของชาวต่างชาติผู้ก่อกวนเหมือนอย่างที่คิวาจิเคยประหารชาวต่างชาติที่ก่อกวนมาแล้ว เมื่อหนังสือพิมพ์ของคิลักได้โจมตีเหยื่อผู้ถูก

⁴⁶ พระคเณศร์ เป็นเทพเจ้าของอินเดีย ตัวเป็นคนหัวเป็นช้าง ปกติมี 4 กร ชาวอินดูนับถือว่า "เป็นเทพเจ้าผู้ทำลายอุปสรรคต่าง ๆ และเป็นผู้อำนวยความสำเร็จแก่ผู้บูชา" ชาวอินดูเมื่อจะประกอบพิธีในลัทธิศาสนา หรือศึกษาและเรียนศิลปวิทยา ต้องกล่าวคำไหว้พระคเณศร์ ขอความปลอดภัยให้พ้นจากอุปสรรคต่าง ๆ และเพื่อความสำเร็จในกิจกรรมนั้น ๆ พระคเณศร์โดยนัยหนึ่งเป็นเทพประจำศิลปวิทยา กรมศิลปากรของไทยเราจึงใช้รูปพระคเณศร์ เป็นลวดลายดวงตราประจำกรม วงกลมที่ล้อมรูปพระคเณศร์ มีอยู่ 7 วง หมายถึงแก้ว 7 ดวง ได้แก่ศิลปะ 7 ประการคือ

1. การช่างปั้น	2. จิตรกรรม
3. ดุริยางคศิลป์	4. นาฏศิลป์
5. วาทยศิลป์	6. สถาปัตยกรรม
7. อักษรศาสตร์	

ภาพผู้นำในการสร้างลัทธิชาตินิยม

1. โศปาล กฤษณะ โคชะเล (คนที่ 1 จากซ้าย) ระหว่างปี ค.ศ.1866-1915
2. พาล คงคาธาร ตีลัง (คนนั่งกลาง) ระหว่างปี ค.ศ.1856-1920
3. มหาเทวะ โควินท์ หนาเท (คนนั่งขวาสุด) ระหว่างปี ค.ศ.1842-1931

ฆาตกรรม 2 คนนั้นว่าเป็นทรราชย์ ท่านจึงถูกศาลพิพากษาจำคุกเป็นเวลา 2 ปี เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นนี้ทำให้ได้รับการสนับสนุนจากประชาชนมากขึ้นโดยลำดับ

จะเห็นได้ว่า ตีลังเป็นผู้บุกเบิกในการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดแบบชาตินิยมของอินเดีย จากคณะผู้ปฏิรูปที่มีการศึกษาแบบตะวันตกเพียงกลุ่มเดียว ซึ่งได้ใช้ความพยายามชักชวนรัฐบาลอังกฤษให้มอบเอกราชแก่อินเดีย ซึ่งก็ประสบผลสำเร็จเพียงเล็กน้อย มาเป็นขบวนการที่แพร่หลาย ด้วยอาศัยการสนับสนุนจากชาวอินเดียโดยส่วนใหญ่ ด้วยความสำเร็จอันยิ่งใหญ่นี้เอง เขาจึงได้รับสมญาว่า "โลกมานะ" หมายถึงผู้ได้รับเกียรติอันสูงส่งจากประชาชน ซึ่งอาจกล่าวโดยย่อเกี่ยวกับชีวิตและผลงานของท่านได้ดังนี้

1. ดำเนินนโยบายแข็งกร้าวไม่ยอมอ่อนข้อให้อังกฤษ

2. เชื่อว่าอินเดียสามารถแก้ปัญหายุ่งยากต่าง ๆ ของตนเองได้โดยไม่ต้องพึ่งพาอาศัยอังกฤษ และควรปฏิรูปสังคมไปพร้อม ๆ กับปฏิรูปการเมือง
3. เป็นผู้ก่อตั้งสมาคมการศึกษาเอกชน และวิทยาลัยเพอร์กูสัน
4. ออกหนังสือพิมพ์ 2 ฉบับ เพื่อส่งเสริมแนวคิดชาตินิยม คือ เกสรี และมาห์รัตตา
5. เป็นผู้บุกเบิกในการเปลี่ยนแปลงแนวความคิดแบบชาตินิยมของอินเดียมาเป็นขบวนการประชาชน

ติลลิกถูกตัดสินจำคุกเป็นเวลานาน 6 ปี ในข้อหาเขียนบทความต่อต้านรัฐบาล แม้กระนั้น เขาก็ไม่ละทิ้งอุดมการณ์ของตน พร้อมกับประกาศว่า "บูรณสวราชเป็นสิทธิอันชอบธรรมของข้าพเจ้า และข้าพเจ้าต้องมีบูรณสวราช" อังกฤษจึงฉายาให้ติลลิกว่า "เป็นบิดาแห่งความยุ่งยากของอินเดีย"* ติลลิกออกจากคุกในปี 1914 และถึงแก่กรรมที่บอมเบย์ เมื่อวันที่ 1 สิงหาคม 1920

---

*ในประเทศอินเดีย มีผู้ได้รับแต่งตั้งสมญานามต่าง ๆ มากมาย เช่น ติลลิก ได้รับนามว่า "โลกมานะ" แปลว่าผู้นำเคารพนับถือมากที่สุดในโลก และอังกฤษจึงฉายาให้ท่านว่า "เป็นบิดาแห่งความยุ่งยากในประวัติศาสตร์อินเดีย" มหาตมะ คานธี ได้รับแต่งตั้งเป็น "บิดาแห่งวิชาเศรษฐศาสตร์อินเดีย" สุภาส จันทรโบส ได้รับแต่งตั้งเป็น "วีรบุรุษผู้พลีชีพเพื่อชาติอินเดีย" ททราโก เนารอชิ ได้รับแต่งตั้งให้เป็น "บิดาแห่งลัทธิชาตินิยมในอินเดีย" ดร. แอมเบดการ์ ได้รับแต่งตั้งให้เป็น "บิดาแห่งรัฐธรรมนูญอินเดีย" มหาตมะ คานธี ได้รับแต่งตั้งให้เป็น "บิดาแห่งชาติ" ฯลฯ

แบบทดสอบที่ 4

1. มีผู้กล่าวว่า "การคมนาคมทางรถไฟที่สะดวกสบายในอินเดีย ภายใต้การปกครองของอังกฤษ ช่วยทำให้เกิดความรู้สึกที่จะรวมชาติขึ้น" ท่านเห็นด้วยหรือไม่ จงยกตัวอย่างประกอบคำอธิบายให้ชัดเจน

2. จงกล่าวถึงบุคคลต่อไปนี้ โดยเน้นแนวคิดและบทบาทที่มีต่อประวัติศาสตร์อินเดีย

- 1) राम मोहन रॉय
- 2) เทเพนทรนาถ ตะกอร์
- 3) ทยานันตะ สรัสวดี
- 4) สวามี วิเวกานันตะ
- 5) เซอร์ ชเยค อาห์เหม็ด ช่าน
- 6) ทัททาไก เนาโรชิ
- 7) โคपाल กฤษณะ โคชละ
- 8) พาล คงคาธาร คิลัก
- 9) มหาเทวะโควินท์ รมานาเท

